

KARPERS & FORELLEN
VERENIGING VAN EIGENAREN
e-mailadres: secretariskarpersenforellen@live.nl
website: www.karpersenforellen.nl

Nieuwsbrief over energietransitie (21 januari 2022)

Op de Algemene Ledenvergadering, die wij hopelijk in het late voorjaar kunnen houden, willen wij de thema's energietransitie en duurzaamheid agenderen, waarbij wij gastsprekers van Duurzame Energie Merenwijk (DEM) en Tegengas Merenwijk zullen uitnodigen. Om u op hoofdlijnen nu al te informeren over lopende ontwikkelingen m.b.t. de energietransitie in Leiden en in het bijzonder in de Merenwijk geven we hieronder een overzicht van die ontwikkelingen en verwijzen wij u naar achterliggende websites en documenten.

Ontwikkelingen in gemeente Leiden

De gemeente Leiden heeft in 2021 een nieuwe Transitievisie Warmte, getiteld 'Omschakeling naar een aardgasvrij Leiden', ontwikkeld. Deze visie lag in het najaar ter inspraak en in de laatste maanden van 2021 zijn er ten behoeve van deze inspraak wijkgesprekken gevoerd, ook in de Merenwijk. Begin dit jaar zal de transitievisie, met daarin opgenomen de opbrengsten van de wijkgesprekken, in de gemeenteraad worden behandeld.

In deze concept-Transitievisie Warmte worden stadsbrede scenario's vastgelegd die de basis zullen vormen voor nog te ontwikkelen wijkuitvoeringsplannen. In deze toekomstige wijkuitvoeringsplannen wordt samen met de bewoners en ondernemers uit de wijken gekeken naar concrete oplossingen op wijkniveau. De gemeente Leiden werkt ook aan een digitale kaart waarop bewoners en ondernemers per wijk kunnen zien welke warmteoplossingen voor dat deel van de stad in beeld zijn. Naar verwachting is deze kaart in het eerste kwartaal van 2022 beschikbaar.

Tegelijkertijd is er nu al stadsbreed een netwerk van wijkambassadeurs, energiecoaches en lokale bewonersinitiatieven die zich inzetten voor de verduurzaming van woningen en bedrijven.

Welke richting staat de gemeente Leiden voor?

Leiden geeft aan dat bij de energietransitie naar de maatschappelijk gezien meest aantrekkelijke warmteoplossingen wordt gekeken, waarbij betaalbaarheid een rol speelt. Omdat Leiden al een wijdvertakt warmtenet heeft, vindt men het verstandig om te kijken of het mogelijk is het bestaande net uit te breiden naar andere wijken. Immers, een uitbreiding van een bestaand warmtenet is goedkoper dan een compleet nieuw warmtetransportsysteem aanleggen. Men voorziet dat op dit moment in principe alleen goed geïsoleerde buurten en nieuwbouwontwikkelingen in aanmerking kunnen komen voor de inzet van aquathermie (winning van warmte uit riool-, afval-, drink- en oppervlaktewater).

Andere mogelijke denkrichtingen zoals kernenergie en groene waterstof zijn meer op de middellange en lange termijn gericht. Op de korte termijn moet vooral uitgegaan worden van de bestaande mogelijkheden. Wel stelt de gemeente innovaties niet uit te sluiten.

Men wil zo veel mogelijk inzetten op een mix van warmtebronnen via open warmtenetten om ook toekomstige beschikbare energiebronnen op termijn te kunnen invoeren.

Niemand wordt verplicht, zo stelt de gemeente, om aan te sluiten op een grootschalig collectief warmtenet. Er is altijd de ruimte voor een individuele warmteoplossing of bijvoorbeeld een bewonersinitiatief dat op kleine schaal woningen op een andere manier wil verwarmen, bijvoorbeeld met behulp van zonnewarmte of warmte-koudeopslag (WKO). Deze semi-collectieve oplossingen zijn ook op basis van een warmtenet, maar dan lokaal.

In het geval dat een groot gedeelte van een wijk of een buurt besluit aan te sluiten op een warmtenet en een klein aantal bewoners dat niet wil, dan zal - zo stelt de gemeente - de noodzaak om hiervoor een dubbele infrastructuur in stand te houden veel maatschappelijke kosten met zich meebrengen.

Men verwacht daarom in de toekomst meer mogelijkheden te krijgen om in een dergelijk geval een reële termijn (bijvoorbeeld acht jaar) te kunnen stellen, waarbinnen alle bewoners geacht worden een alternatief te hebben georganiseerd zodat het gasnet kan worden verwijderd. Op dit moment is er echter nog niet zo'n "afsluitregeling".

Wat voorziet de gemeente Leiden specifiek voor de Merenwijk?

De gemeente heeft een aantal kansrijke wijken benoemd, op basis van een aantal criteria (zoals toekomstige ontwikkelingen in de wijk, beschikbaarheid van bronnen en (lokaal) initiatief). Op basis van deze criteria worden in negen wijken in Leiden, waaronder de Merenwijk, verschillende acties opgestart, naast de stadsbrede inzet op o.a. isolatie.

Liander heeft het gasnet in bijna de hele Merenwijk voor 90-100% financieel afgeschreven. Hoewel economisch afgeboekt kan dit gasnet – mede afhankelijk van o.a. de materialen en eventuele lokale omstandigheden zoals bodemsoort, verzakking, verkeer e.d. – nog langer in stand gehouden worden zonder dat er veiligheids- of leveringsproblemen gaan spelen.

De gemeente voorziet dat een flink deel van de Merenwijk in de toekomst zal zijn aangesloten op een middentemperatuur warmtebron (ca. 65-70 graden aanvoertemperatuur bij de woning), waarbij woningen op een basisniveau van isolatie moeten worden gebracht. Het betekent dat woningeigenaren hun woning in de toekomst geschikt moeten maken voor verwarming op een aanvoertemperatuur van rond de 70 graden.

De energievoorzitter van de Karpers en Forellen, Peter Engbers, tekent hierbij aan dat veel woningen nu al best wel redelijk verwarmd kunnen worden met 70 graden. Veel mensen hebben de CV temperatuur al lager gezet op 60 of 70 (wordt ook vaak gedaan tijdens CV controle/onderhoud). Dus dat hoeft niet extreem veel isolatie te kosten (kleine maatregelen zoals kierdichting/ radiatorfolie en ook spouwmuurisolatie als die leeg is zijn altijd zeer zinvol).

In de Wijkuitvoeringsplannen wil de gemeente, samen met de bewoners, concretere tijdspaden gaan maken richting 2050.

Op de website van de gemeente (<https://gemeente.leiden.nl/inwoners-en-ondernemers/werkzaamheden-in-leiden/bouwen-aan-de-stad/energietransitie-in-leiden/>) vindt u achterliggende documenten, zoals de "concept transitievisie warmte 2021-2026" en de "routekaart klimaatneutraal Leiden 2050". Voorts is er de website www.gagoed.nl van de gemeente Leiden, waarin veel nieuws is opgenomen over ontwikkelingen rond duurzaamheid en – onder de kop "wat doet de gemeente" - onder meer een Q&A n.a.v. wijkgesprekken over de energietransitie (een document van 26 pagina's waarin de gemeente vragen en antwoorden geeft over veel aspecten van haar beleid m.b.t. de energietransitie).

Reacties vanuit de Merenwijk

In de Merenwijk zijn twee initiatieven van belang om hier kort te noemen:

- **Duurzame Energie Merenwijk (DEM)** (www.duurzameenergiemerenwijk.nl): Duurzame Energie Merenwijk helpt mede-wijkbewoners om hun huizen comfortabel warm en duurzaam te maken en de energierekening omlaag te brengen. DEM biedt daarvoor advies en praktische hulp, zoals energiecoaches en stappenplannen per woningtype. De groep vrijwilligers zoekt ook oplossingen om de Merenwijk als geheel duurzaam te verwarmen. Het doel is een duurzame, leefbare wijk en een beter klimaat.
- **Tegengas Merenwijk** (www.tegengasmerenwijk.nl): Tegengas Merenwijk heeft veel kritiek op de beleidsvoornemens van de gemeente. Inmiddels zijn zij - samen met andere wijken – bezig om de punten van kritiek in een manifest te verwoorden. Dat manifest moet ruim vóór de Gemeenteraadsverkiezingen verschijnen.

Tegengas Merenwijk heeft het concept manifest inmiddels op de eigen website geplaatst. Hoofdpijnen van dit concept zijn onder meer:

- *De transitie moet zijn gebaseerd op realistische, feitelijk goed onderbouwde en betaalbare plannen. Tegengas vindt dat dit nu niet het geval is.*
- *Aardgasvrij moet niet de doelstelling zijn, maar vermindering van de CO2-uitstoot op basis van meetbare criteria en duidelijke berekeningen.*
- *De gemeente lijkt zonder goede onderbouwing aan te sturen op uitbreiding van het huidige warmtenet met restwarmte uit Rotterdam. Dat vergt grote investeringen terwijl de restwarmte uit Rotterdam onvoldoende is voor koudere periodes. Voorstellen voor alternatieven zijn nog niet gehonoreerd.*
- *Er moet keuzevrijheid voor bewoners blijven, waarbij elke bewoner aanpassingen aan de woning kan doen op momenten dat het past.*
- *We moeten aardgas kunnen blijven gebruiken totdat een realistisch alternatief beschikbaar is, waarbij de mogelijkheden van gebruik van andere energiedragers dan warmte, zoals waterstof en biogas door het bestaande netwerk nadere studie verdient.*

Uit het **verslag van het wijkgesprek betreffende de energietransitie** van vertegenwoordigers van de gemeente met bewoners van de Merenwijk zijn de volgende discussielijnen interessant:

- De gemeente geeft aan dat voor de Merenwijk aansluiting op het warmtenet een haalbare en betaalbare optie is. Daarnaast is thermische energie uit het oppervlaktewater een mogelijkheid voor de wijk. Aansluiting op het warmtenet stuit bij een deel van de aanwezigen op weerstand. Onder meer omdat het verwarmd wordt met restwarmte uit vervuilende industrieën. Ook wordt gevreesd dat de industrie op die manier teveel macht krijgt en de druk op een duurzamer bedrijfsvoering verdwijnt.
- Een ander struikelpunt van bewoners is dat de gemeente waterstofgas niet als mogelijke energiedrager noemt. De gemeente stelt dat haar beleid is gebaseerd op bewezen technologieën en dat waterstof voorlopig niet in grote hoeveelheden voorradig is, zeker groene niet. Dat beetje waterstofgas waar Leiden mogelijk over kan beschikken reserveert ze voor stadsdelen die niet op de warmtering zijn aan te sluiten. Meerdere aanwezigen zien in waterstofgas een goed alternatief en vinden dat de gemeente een pas op de plaats moet maken en moet wachten op nieuwe ontwikkelingen. Anderen vinden wachten weer geen goed plan.

Reacties elders in de stad

- Verschillende wijken zijn bezig met het formuleren van hun visie op de beleidsvoornemens van de gemeente. Binnenkort zal een gezamenlijk Manifest verschijnen van bewonersinitiatieven in verschillende wijken, waaronder Tegengas Merenwijk. De inhoud van de conceptversie van dit Manifest is in bovenstaande bij Tegengas Merenwijk al op hoofdpunten vermeld.
- Vermeldenswaard is het initiatief van bewoners van het Houtkwartier, die een burgerinitiatief energietransitie zijn begonnen. Zij vinden ook dat de Transitievisie Warmte van de gemeente sterk verbeterd kan worden. De gemeente gaat volgens hen te veel uit van het warmtenet en van grootschalige bronnen. Of de geleverde warmte voldoende zal zijn wordt betwijfeld. Bovendien zijn de benodigde mate van isolatie van de woningen en de daarmee samenhangende kosten voor de bewoners niet duidelijk. Verder vindt men onder meer dat beter inzicht gegeven moet worden in de mate van CO2 reductie. Hoewel mogelijkheden van burgerinitiatieven in de visie worden genoemd vindt men dat meerdere alternatieve oplossingen beter moeten worden uitgewerkt met een eerlijke kijk op de gevolgen voor de inwoners van de stad.

Vanuit dit burgerinitiatief is een manifest “Referentiekader Energietransitie Leiden” ontwikkeld waarin wordt aangegeven hoe je volgens de opstellers op een andere manier kunt en moet omgaan met de Transitievisie Warmte. Het manifest is besproken in een 12 januari gehouden webinar en zal binnenkort worden aangeboden aan het gemeentebestuur en de gemeenteraad van Leiden. Dit manifest is te vinden op www.houtkwartier.com.

Wat zijn volgende stappen?

In het 1^e kwartaal van dit jaar zal de Transitievisie Warmte in de gemeenteraad worden behandeld. Tevens zal dit kwartaal de digitale kaart beschikbaar komen waarop bewoners en ondernemers per wijk kunnen zien welke warmteoplossingen voor dat deel van de stad in beeld zijn. Er zullen vervolggesprekken per wijk met de bewoners gaan komen teneinde een begin te maken met het ontwikkelen van de wijkuitvoeringsplannen m.b.t. de energietransitie. Bewonersinitiatieven zoals DEM en Tegengas Merenwijk zullen zich daarin kunnen manifesteren.

Voor adviezen over verbetering van de duurzaamheid van woningen van (een collectief van) bewoners kunt u zich richten tot Peter Engbers, de energiecoach van onze wijk. Op de website van Duurzame Energie Merenwijk vindt u daar nadere informatie over.

Wij zullen aan dit onderwerp ruimschoots aandacht besteden op de aanstaande Algemene Ledenvergadering. Daarnaast blijven wij de ontwikkelingen volgen en u via nieuwsbrieven in de toekomst daarvan op de hoogte houden.

In bovenstaande Nieuwsbrief hebben wij een samenvatting gegeven van een aantal hoofdlijnen zoals die veel uitgebreider beschreven staan in de concept-Transitievisie Warmte van de gemeente Leiden, de Q&A over energietransitie die de gemeente heeft opgenomen op de website www.gagoed.nl en informatie die is terug te vinden op de websites van DEM, Tegengas Merenwijk en het Houtkwartier. Wij hebben de pdf's van de concept-Transitievisie Warmte, de Q&A n.a.v. de wijkgesprekken en het verslag van het wijkgesprek in de Merenwijk voor u tijdelijk op onze website geplaatst onder het kopje “verduurzaming”.

Met vriendelijke groet,

Louis Eggen, voorzitter

Marian Bolk, secretaris

Peter Bartholomeus, penningmeester